

รายงานการวิจัย

ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

The Needs for Social Welfare of the Elderly in Nong Waeng Subdistrict,

Kaset Wisai District, Roi Et Province

มะลิวรรณ ปรีณแคน¹

พัฒนศิลป์ สำเร็จรัมย์²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และอายุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 739 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 259 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย

จังหวัดร้อยเอ็ด มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่พักอาศัย ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านมาตรฐานการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ตามลำดับ

2. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศและที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The purposes of this study were to study and to compare the social welfare demand of the elderly in Nong Waeng Subdistrict, Kaset Wisai District, Roi Et

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา

² (ผู้ช่วยศาสตราจารย์), อาจารย์ที่ปรึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Province, classified by gender and occupation. The sample consisted of 178 elderly in the area registered with Phonthong Subdistrict Municipality, desired through Taro Yamane's method. The rating scale questionnaire was used as the tool. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (One way ANOVA), and Scheffe's method.

The results of the study revealed as follows:-

1. The elderly had the needs for social welfare as a whole and in aspects at the moderate level, ranked in order of entertainment, income, health & health care, service standard and supporting network, accommodation and social security aspects, respectively.

2. The elderly with different gender in Nong Waeng Subdistrict, Kaset Wisai District, Roi Et Province, had opinion on the social welfare demand, as a whole and in aspects with no difference.

3. The elderly with different occupation in Nong Waeng Subdistrict, Kaset Wisai District, Roi Et Province, had opinion on the social welfare demand, as a whole and in aspects with no difference.

Keywords : Nong Waeng Subdistrict

บทนำ

การก้าวขึ้นสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของสังคมไทย และย่อมส่งผลให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วยผู้สูงอายุจะปรับจิตใจและอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าผู้สูงอายุจะปรับปรุงและพัฒนาจิตใจตัวเองไปในทางที่ดีงามมากขึ้น และสามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าหนุ่มสาว คนสูงอายุจะมีความสุขเยือกเย็นมากขึ้น แต่การแสดงออกขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล การศึกษาประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของคนคนนั้น

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว หน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการเตรียมมาตรการออกมารองรับอย่างทันที่รวมทั้งพร้อมที่จะก้าวทันสถานการณ์ของผู้สูงอายุก่อให้เกิดกฎหมายระเบียบ นโยบาย ตลอดจนมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและบริการที่ผู้สูงอายุพึงได้รับ โดยเริ่มตั้งแต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุไว้ในมาตรา 53 ว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีโอกาสเกิดปัญหาสุขภาพจิตจากการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอันเป็นผลมาจากทั้งภาวะสุขภาพที่เสื่อมลง รายได้ลดลงบทบาทในครอบครัวและสังคมลดลงรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลให้วิถีชีวิตของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปต้องปรับตัวเข้ากับภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปด้วยซึ่งถ้าปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องชะลอความเสื่อมและป้องกันปัญหาด้านสุขภาพเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขด้วยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมเพราะเป็นกิจกรรมที่บุคคลสามารถกระทำได้ด้วยตนเองและยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตด้วย (คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546 : 2)

การลดลงของจำนวนและสัดส่วนของประชากรวัยเด็กและประชากรวัยแรงงาน ในขณะที่จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุยังคงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในช่วง 30 ปีข้างหน้ายิ่งทำให้โครงสร้างทางอายุของประชากรไทยเป็นประชากรสูงวัยอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวข้างต้นคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมดังนี้ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2552 : 17)

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ
โครงสร้างประชากรในประเทศที่มีสัดส่วน

แรงงานลดลงและเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุได้ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ 3 ประเด็น ได้แก่

1.1 ผลกระทบต่อขนาดของตลาด
ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่จุดที่ขนาดตลาดจะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้บริโภคที่จะอยู่ในระดับคงที่ 66 ล้านคนจึงส่งผลต่อข้อจำกัดในการขยายตัวของตลาดภายในประเทศ

1.2 ผลกระทบต่อขนาดของ
แรงงานจำนวนแรงงานที่ลดลงจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ลดลงและส่งผลกระทบต่อการลงทุนของประเทศและมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชากรจะเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ

1.3 ผลกระทบต่อการออมจาก
อัตราส่วนการเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นการมีอายุยืนยาวขึ้นมีความจำเป็นจะต้องมีการออมทรัพย์เพื่อเลี้ยงดูตนเองหลังวัยทำงานซึ่งควรจะต้องมีการเตรียมเงินออมให้เพียงพอกับจำนวนปีที่คนเราคาดว่าจะมีชีวิตอยู่หลังเกษียณดังนั้นจึงต้องเร่งส่งเสริมการออมทรัพย์ให้สามารถดูแลตนเองได้ในยามชรา

2. ผลกระทบทางด้านสังคม

2.1 ด้านสาธารณสุขการสูงวัยของ
ประชากรจะทำให้รูปแบบของการเจ็บป่วยของประชากรเปลี่ยนไป ความชุกของโรคที่เกี่ยวข้องกับความเสื่อมถอยของอวัยวะจะเพิ่มขึ้นโรคของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลระยะยาวในอนาคตการให้บริการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยใน

สังคมสูงวัยจะเปลี่ยนรูปแบบไปอย่างมาก นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายของรัฐในการดูแลสุขภาพจะต้องเพิ่มสูงขึ้นตามการสูงวัยของประชากรด้วย

2.2 ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุการเพิ่มจำนวนประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็วเช่นนี้เป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ

ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุนับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าทั้งต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ สมควรได้รับการเอาใจใส่และการให้การยอมรับนับถือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16 (10) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 (27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ใน

การจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติข้างต้น จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเรื่องการส่งเสริมอาชีพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าในปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะในด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ได้มีการดำเนินการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่งบประมาณและบุคลากรบางส่วนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปให้ส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546 : 17)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะเปอร์ วิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง รวมทั้งจะเป็นแนวทางในการ

ดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

1. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคม แตกต่างกัน

2. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคม แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสุขภาพและ

การรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการสร้างการบริการและเครือข่าย

เกี่ยวพัน

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงอำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 738 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน

ด้านตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา ของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงอำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงอำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการสร้างการบริการและเครือข่าย

เกี่ยวพัน

ด้านพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านระยะเวลาในการศึกษา

ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม ถึง วันที่ 30 เมษายน 2558

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 738 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 101) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05

การสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทุกหมู่บ้าน (15 หมู่บ้าน) ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 1 ฉบับ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ

2) สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมายและสมมติฐานการศึกษา

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนด เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาแก้ไขภาษา เนื้อหา ความครบถ้วน ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาและเพื่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำเพิ่มเติม

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

5) นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ (Try-out) มาหาค่าอำนาจจำแนก เป็นรายชื่อ

ในแต่ละด้าน โดยวิธี Item-total Correlation และทดสอบด้วยสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ ไปหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

7) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด

7.2) ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเอง และได้ติดตามเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

7.3) ผู้ศึกษาตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์การตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์และแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 100)

3) วิเคราะห์ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ค่า t-test และ F-test (One way ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Item Objective Congruence)

2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

3) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ t-test

สรุปผลการศึกษา

1. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 159 คน (ร้อยละ 61.38) เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน (ร้อยละ 38.62)

ส่วนใหญ่มีอายุ 60-70 ปี จำนวน 196 คน (ร้อยละ 75.68) อายุ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 63 คน (ร้อยละ 24.32)

2. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านรายได้ ($\bar{x}=3.45$) ด้านนันทนาการ ($\bar{x}=3.43$) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{x}=3.21$) ด้านที่พักอาศัย ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านมาตรฐานการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ($\bar{x}=3.18$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.21$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล ($\bar{x}=3.63$) บริการตรวจสุขภาพประจำปี ($\bar{x}=3.57$) บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ ($\bar{x}=3.15$) บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคร้ายไข้เจ็บเป็นรายบุคคล ($\bar{x}=3.12$) บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน ($\bar{x}=3.08$) จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุข สุขสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{x}=2.74$)

2) ด้านรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.45$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดตั้ง

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ($\bar{x}=3.64$) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม ($\bar{x}=3.58$) ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{x}=3.56$) จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพักพิงที่เพียงพอ ($\bar{x}=3.51$) การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน ($\bar{x}=3.24$) จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ($\bar{x}=3.18$)

3) ด้านที่พักอาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.18$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ซ่อมแซมบ้านเรือน ผู้สูงอายุที่ชำรุดทรุดโทรม ($\bar{x}=3.29$) บริการครอบครัวอุปการะ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หรือไร้ที่พึ่ง ($\bar{x}=3.22$) มีสถานพยาบาล เป็นบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องพักรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=3.17$) จัดให้มีที่พักสำรองกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ($\bar{x}=3.15$) มีบ้านพักคนชรา เป็นบริการที่พักอาศัยที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหา ($\bar{x}=3.13$) การจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ($\bar{x}=3.12$)

4) ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.43$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจ ทำงานอดิเรก เป็นต้น ($\bar{x}=3.61$) มีบริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์

($\bar{x} = 3.52$) การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 3.45$) การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่ ($\bar{x} = 3.43$) การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย ($\bar{x} = 3.42$) สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ($\bar{x} = 3.16$)

5) ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ($\bar{x} = 3.38$) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ ($\bar{x} = 3.28$) จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 3.24$) การลดหย่อนภาษีแก่บุตรและผู้เลี้ยงดู ($\bar{x} = 3.20$) ให้โอกาสผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.07$) รมรงค์ให้คนในครอบครัว และชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 2.92$)

6) ด้านมาตรฐานการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ จัดตั้งระบบเฝ้าระวังเกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน ($\bar{x} = 3.64$) มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 3.19$) มีระบบดูแลผู้สูงอายุใน

ชุมชน ($\bar{x} = 3.13$) มีบริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล ($\bar{x} = 3.09$) มีบริการเยี่ยมบ้าน ($\bar{x} = 3.08$) มีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน ($\bar{x} = 2.97$)

3. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคม ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคม ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่พักอาศัย ด้านความมั่นคงทางสังคมและด้านมาตรฐานการบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ตามลำดับ โดยผู้ศึกษาจะได้นำประเด็นที่ได้จากการศึกษามาอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้าน สุข ภาพ และ การ รักษาพยาบาล ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ออกบัตร

ประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล บริการตรวจสุขภาพประจำปี บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ เป็นรายบุคคล บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน และจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการเป็นอำนาจความสะดวกเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล เนื่องจากผู้สูงอายุ เป็นวัยที่พึ่งพาตนเองได้น้อยลง ภูมิคุ้มกันถดถอย มีโอกาสที่จะถูกโรคภัยเบียดเบียนได้ง่าย จึงมักมีปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะโรคเรื้อรังและโรคอื่นๆ ซึ่งทำให้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับด้านสุขภาพมากเป็นพิเศษ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2550 : 25) ที่ได้ศึกษาความต้องการในการบริการและสวัสดิการต่างๆ ของประชากรผู้สูงอายุไทย พบว่าความต้องการของผู้สูงอายุทางด้านบริการด้านสุขภาพ/การรักษาเป็นลำดับแรก คิดเป็นร้อยละ 42.1

2) ด้านรายได้ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตาม

ความเหมาะสม ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพักพิงที่เพียงพอ การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ ขนิษฐา วิชาภรณ์ (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่ผลการศึกษาพบว่า ด้านรายได้ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

3) ด้านที่พักอาศัย ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ซ่อมแซมบ้านเรือนผู้สูงอายุที่ชำรุดทรุดโทรม บริการครอบครัวอุปการะ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หรือไร้ที่พึ่ง มีสถานพยาบาล เป็นบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องพักรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีที่พักสำรองกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน มีบ้านพักคนชรา เป็นบริการที่พักอาศัยที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหา การจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

4) ด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เพื่อให้การ

ปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อน หย่อนใจ ทำงานอดิเรก เป็นต้น มีบริการ นันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลาง ข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่ การจัดกิจกรรม นันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่ม เครือข่าย สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวม ของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ

5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หนองแวง มีความต้องการสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ยานพาหนะ หรือ บริการสาธารณะอื่น กองทุนฌาปนกิจ สงเคราะห์ จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติ ในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ ($\bar{x} = 3.24$) การลดหย่อนภาษีแก่บุตรและผู้ เลี้ยงดู ให้โอกาสผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง รมรงค์ให้คนใน ครอบครัว และชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

6) ด้านมาตรฐานการบริการและ เครือข่ายเกี่ยวพัน ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีความต้องการ สวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

จัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้ สูงอายุ มีระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน มี บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล มีบริการเยี่ยมบ้าน มี ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความ ต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอเกษตร วิทย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการโดย ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แสดงให้ เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศและอายุของ ผู้สูงอายุ ไม่ส่งผลใดๆ ต่อความต้องการ สวัสดิการของผู้สูงอายุแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงควร จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ
- 2) ด้านรายได้ องค์การบริหารส่วน ตำบลหนองแวงควรกำกับ ดูแลและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ ผู้สูงอายุ ให้มากยิ่งขึ้น
- 3) ด้านที่พักอาศัย องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแวงควรจัดที่พักอาศัยและ เครื่องนุ่งห่มแก่ผู้สูงอายุตามความจำเป็นและ เป็นไปอย่างทั่วถึง
- 4) ด้านนันทนาการ องค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแวงควรจัดสถานที่หรือศูนย์

ประสานงาน เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุ ในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ

5) ด้าน ความมั่นคงทางสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงควรมี การรณรงค์ให้คนในครอบครัวและคนใน ชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น

6) ด้านมาตรฐานการบริการและ เครื่องอำนวยความสะดวก องค์การบริหารส่วนตำบล หนองแวงควรมีให้มีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลา กลางวัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการสร้าง ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัด สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

2) ควรศึกษาเพื่อสำรวจความ ต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นข้อมูล ในการจัดสวัสดิการและพัฒนาสวัสดิการ สำหรับผู้สูงอายุ

3) ควรศึกษาแนวทางส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาและดูแลผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2546). การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ขนิษฐา วิชาภรณ์. (2553). ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารงานท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2546). คู่มือการปฏิบัติงานด้าน กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี.

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564). ฉบับ ปรับปรุง ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2550). การช่วยเหลือดูแลส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุ. ถ่ายเอกสาร.